

ॐ नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः
हरिः ॐ

=====

3.3 तृतीयकाण्डे तृतीयः प्रश्नः - वैकृतविध

Contents

3.3 तृतीयकाण्डे तृतीयः प्रश्नः - वैकृतविधीनामभिधानं

1

ॐ नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः हरिः ॐ = = = = =

3.3 तृतीयकाण्डे तृतीयः प्रश्नः - वैकृतविधीनामभिधानं

3.3 तृतीयकाण्डे तृतीयः प्रश्नः - वैकृतविधीनामभिधानं

TS 3.3.1.1

अ॒ग्रे । ते॒ज॒स्वि॒न् । ते॒ज॒स्वी । त्वम् । दे॒वेषु॑ । भू॒याः । तेज॑स्वन्तम् । माम् । आयु॑ष्मन्तम् ।
वर्च॑स्वन्तम् । म॒नुष्ये॑षु । कुरु॑ । दी॒क्षायै॑ । च । त्वा । तप॑सः । च । तेज॑से । जु॒होमि॑ ।
तेजो॑विदिति॑ तेजः - वित् । अ॒सि । तेजः॑ । मा । मा । हा॒सीत् । मा । अ॒हम् । तेजः॑ ।
हा॒सिष॑म् । मा । माम् । तेजः॑ । हा॒सीत् । इन्द्र॑ । ओज॑स्विन् । ओज॑स्वी । त्वम् । दे॒वेषु॑ ।
भू॒याः । ओज॑स्वन्तम् । माम् । आयु॑ष्मन्तम् । वर्च॑स्वन्तम् । म॒नुष्ये॑षु । कुरु॑ । ब्रह्म॑णः ।
च । त्वा । क्ष॒त्रस्य॑ । च । 1

TS 3.3.1.2

ओज॑से । जु॒होमि॑ । ओजो॑विदित्यो॒जः - वित् । अ॒सि । ओजः॑ । मा । मा । हा॒सीत् । मा ।
अ॒हम् । ओजः॑ । हा॒सिष॑म् । मा । माम् । ओजः॑ । हा॒सीत् । सूर्य॑ । भ्राज॑स्विन् । भ्राज॑स्वी ।
त्वम् । दे॒वेषु॑ । भू॒याः । भ्राज॑स्वन्तम् । माम् । आयु॑ष्मन्तम् । वर्च॑स्वन्तम् । म॒नुष्ये॑षु ।
कुरु॑ । वा॒योः । च । त्वा । अ॒पाम् । च । भ्राज॑से । जु॒होमि॑ । सु॒र्विदि॑ति॑ सुवः - वित् ।
अ॒सि । सुवः॑ । मा । मा । हा॒सीत् । मा । अ॒हम् । सुवः॑ । हा॒सिष॑म् । मा । माम् ।
सुवः॑ । हा॒सीत् । मयि॑ () । मे॒धाम् । मयि॑ । प्र॒जामि॑ति॑ प्र - जाम् । मयि॑ । अ॒ग्निः । तेजः॑

। दुधा॒तु । मयि॑ । मे॒धाम् । मयि॑ । प्र॒जामि॑तिं प्र - जाम् । मयि॑ । इन्द्रः॑ । इन्द्रि॒यम् ।
दुधा॒तु । मयि॑ । मे॒धाम् । मयि॑ । प्र॒जामि॑तिं प्र - जाम् । मयि॑ । सूर्यः॑ । भ्राजः॑ । दुधा॒तु ॥ 2

(क्षत्रस्यं च - मयि - त्रयोविंशतिश्च) (A1)

TS 3.3.2.1

वा॒युः । हि॒क॑र्तेति हिं - क॒र्ता । अ॒ग्निः । प्र॒स्तो॑तेति प्र - स्तो॒ता । प्र॒जाप॑तिरिति प्र॒जा - प॒तिः
। सामं॑ । बृह॒स्पतिः॑ । उ॒द्गा॑तेत्युत् - गा॒ता । विश्वे॑ । दे॒वाः । उ॒प॒गा॒तार॑ इत्युप - गा॒तारः॑ ।
म॒रुतः॑ । प्र॒ति॒ह॒तार॑ इति प्रति - ह॒तारः॑ । इन्द्रः॑ । नि॒धन॑मिति नि - धन॑म् । ते । दे॒वाः ।
प्रा॒णभृ॑त इति प्राण - भृ॒तः । प्रा॒णमि॑तिं प्र - अ॒नम् । मयि॑ । दुध॒तु । ए॒तत् । वै । सर्व॑म् ।
अ॒द्भ्युः । उ॒पा॒कुर्व॑न्नित्युप - आ॒कुर्व॑न् । उ॒द्गा॑तृभ्य इत्युद्गा॑तृ - भ्यः । उ॒पाक॑रोतीत्युप - आक॑रोति
। ते । दे॒वाः । प्रा॒णभृ॑त इति प्राण - भृ॒तः । प्रा॒णमि॑तिं प्र-अ॒नम् । मयि॑ । दुध॒तु । इति॑ ।
आ॒ह । ए॒तत् । ए॒व । सर्व॑म् । आ॒त्मन् । ध॒त्ते । इडा॑ । दे॒वह॑रिति देव - हूः । मनुः॑ ।
य॒ज्ञनी॑रिति य॒ज्ञ - नीः । बृह॒स्पतिः॑ । उ॒क्था॑म॒दानी॑त्युक्थ - म॒दनि॑ । श॒सि॑षत् । विश्वे॑ ।
दे॒वाः । 3

TS 3.3.2.2

सू॒क्तवा॑च इति सू॒क्त - वाचः॑ । पृथि॑वि । मा॒तुः । मा । मा । हि॒सीः । मधु॑ । म॒निष्ये॑ ।
मधु॑ । ज॒निष्ये॑ । मधु॑ । व॒क्ष्या॑मि । मधु॑ । व॒दिष्या॑मि । मधु॑मतीमिति मधु॑ - म॒तीम् । दे॒वेभ्यः॑
। वाच॑म् । उ॒द्या॑सम् । शु॒श्रू॑षेण्याम् । म॒नुष्ये॑भ्यः । तम् । मा । दे॒वाः । अ॒वन्तु॑ । शो॒भायै॑
। पि॒तरः॑ । अ॒न्वि॑ति । म॒दन्तु॑ ॥ 4

(श॒सि॑षद् विश्वे॑ दे॒वा - अ॒ष्टाविं॑शतिश्च) (A2)

TS 3.3.3.1

वसंवः । त्वा । प्रेति । वृहन्तु । गायत्रेण । छन्दसा । अग्नेः । प्रियम् । पार्थः । उपेति ।
 । इहि । रुद्राः । त्वा । प्रेति । वृहन्तु । त्रैष्टुभेन । छन्दसा । इन्द्रस्य । प्रियम् । पार्थः ।
 । उपेति । इहि । आदित्याः । त्वा । प्रेति । वृहन्तु । जागतेन । छन्दसा । विश्वेषाम् ।
 । देवानाम् । प्रियम् । पार्थः । उपेति । इहि । मान्दासु । ते । शुक्र । शुक्रम् । एति ।
 । धूनोमि । भन्दनासु । कोतनासु । नूतनासु । रेशीषु । मेषीषु । वाशीषु । विश्वभृत्स्विति ।
 विश्वभृत् - सु । माद्धीषु । ककुहासु । शक्ररीषु । 5

TS 3.3.3.2

शुक्रासु । ते । शुक्र । शुक्रम् । एति । धूनोमि । शुक्रम् । ते । शुक्लेण । गृह्णामि । अहः ।
 । रूपेण । सूर्यस्य । रश्मिभिरिति रश्मिभिः ॥ एति । अस्मिन् । उग्राः । अचुच्यवुः ।
 दिवः । धाराः । असुश्चत ॥ ककुहम् । रूपम् । वृषभस्य । रोचते । बृहत् । सोमः ।
 सोमस्य । पुरोगा इति पुरः - गाः । शुक्रः । शुक्रस्य । पुरोगा इति पुरः - गाः ॥ यत् । ते ।
 । सोम् । अदाभ्यम् । नाम । जागृवि । तस्मै । ते । सोम् । सोमाय । स्वाहा । उशिक ।
 । त्वम् । देव । सोम् । गायत्रेण । छन्दसा । अग्नेः । 6

TS 3.3.3.3

प्रियम् । पार्थः । अपीति । इहि । वशी । त्वम् । देव । सोम् । त्रैष्टुभेन । छन्दसा ।
 इन्द्रस्य । प्रियम् । पार्थः । अपीति । इहि । अस्मत्सुखेत्यस्मत् - सुखा । त्वम् । देव ।
 सोम् । जागतेन । छन्दसा । विश्वेषाम् । देवानाम् । प्रियम् । पार्थः । अपीति । इहि ।
 एति । नः । प्राण इति प्र - अनः । एतु । परावत् इति परावतः । एति । अन्तरिक्षात् ।
 दिवः । परि ॥ आयुः । पृथिव्याः । अधीति । अमृतम् । असि । प्राणायेति प्र - अनाय ।
 त्वा ॥ इन्द्राग्नी इतीन्द्र-अग्नी । मे । वचः । कृणुताम् । वचः । सोमः । बृहस्पतिः () ॥

वर्चः । मे । विश्वे । देवाः । वर्चः । मे । धत्तम् । अश्विना ॥ दधन्वे । वा । यत् । ईम् ।
 । अन्विति । वोचत् । ब्रह्माणि । वेः । उ । तत् ॥ परीति । विश्वानि । काव्या । नेमिः
 । चक्रम् । इव । अभवत् ॥ 7

(शक्रंरीष्व - ग्रे - बृहस्पतिः - पञ्चविंशतिश्च) (A3)

TS 3.3.4.1

एतत् । वै । अपाम् । नामधेयमिति नाम - धेयम् । गुह्यम् । यत् । आधावा इत्या - धावाः
 । मान्दासु । ते । शुक्र । शुक्रम् । एति । धूनोमि । इति । आह । अपाम् । एव ।
 नामधेयेनेति नाम - धेयेन । गुह्येन । दिवः । वृष्टिम् । अवेति । रुन्धे । शुक्रम् । ते ।
 शुक्लेण । गृह्णामि । इति । आह । एतत् । वै । अहः । रूपम् । यत् । रात्रिः । सूर्यस्य
 । रश्मयः । वृष्ट्या । ईशते । अहः । एव । रूपेण । सूर्यस्य । रश्मिभिरिति रश्मि - भिः
 । दिवः । वृष्टिम् । च्यावयति । एति । अस्मिन् । उग्राः । 8

TS 3.3.4.2

अचुच्यवुः । इति । आह । यथायजुरिति यथा-यजुः । एव । एतत् । ककुहम् । रूपम् ।
 वृषभस्य । रोचते । बृहत् । इति । आह । एतत् । वै । अस्य । ककुहम् । रूपम् । यत्
 । वृष्टिः । रूपेण । एव । वृष्टिम् । अवेति । रुन्धे । यत् । ते । सोम । अदाभ्यम् । नाम
 । जागृवि । इति । आह । एषः । ह । वै । हविषा । हविः । यजति । यः । अदाभ्यम् ।
 गृहीत्वा । सोमाय । जुहोति । परेति । वै । एतस्य । आयुः । प्राण इति प्र - अनः । एति । 9

TS 3.3.4.3

यः । अशुम् । गृह्णति । एति । नः । प्राण इति प्र - अनः । एतु । परावत् इति परा -
 वतः । इति । आह । आयुः । एव । प्राणमिति प्र - अनम् । आत्मन् । धत्ते । अमृतम्

। अ॒सि । प्रा॒णाय॑ति॒ प्र - अ॒नाय॑ । त्वा । इति॑ । हि॒र॒ण्यम् । अ॒भि । वी॑ति॒ । अ॒नि॒ति ।
अ॒मृ॒ते॒म् । वै । हि॒र॒ण्यम् । आ॒युः । प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः । अ॒मृ॒तेन॑ । ए॒व । आ॒युः ।
आ॒त्मन् । ध॒त्ते । श॒तमा॑न॒मिति॑ श॒त - मा॒नम् । भ॒वति॑ । श॒तायु॑रिति॒ श॒त - आ॒युः । पु॒रुषः॑
। श॒तेन्द्रि॑य॒ इति॑ श॒त - इन्द्रि॑यः । आ॒युषि॑ । ए॒व । इन्द्रि॑ये । प्रती॑ति॒ । तिष्ठ॑ति । अ॒पः ।
उ॒पेति॑ । स्पृ॒शति॑ । भे॒षज॑म् । वै । आ॒पः () । भे॒षज॑म् । ए॒व । कुरु॑ते ॥ 10

(उ॒ग्रा - ए॒त्या - प॒ - स्त्रीणि॑ च) (A4)

TS 3.3.5.1

वा॒युः । अ॒सि । प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः । ना॑म॒ । स॒वितुः॑ । आधि॑पत्य॒ इत्याधि॑ - प॒त्ये ।
अ॒पा॒नमि॑त्य॒प - अ॒नम् । मे॒ । दा॒ः । चक्षुः॑ । अ॒सि । श्रोत्र॑म् । ना॑म॒ । धा॒तुः । आधि॑पत्य॒
इत्याधि॑-प॒त्ये । आ॒युः । मे॒ । दा॒ः । रू॒पम् । अ॒सि । वर्णः॑ । ना॑म॒ । बृ॒हस्प॑तेः । आधि॑पत्य॒
इत्याधि॑ - प॒त्ये । प्र॒जामि॑ति॒ प्र-जा॑म् । मे॒ । दा॒ः । ऋ॒तम् । अ॒सि । स॒त्यम् । ना॑म॒ ।
इन्द्र॑स्य । आधि॑पत्य॒ इत्याधि॑ - प॒त्ये । क्ष॒त्रम् । मे॒ । दा॒ः । भू॒तम् । अ॒सि । भ॒व्यम् । ना॑म॒
। पि॒तृणा॑म् । आधि॑पत्य॒ इत्याधि॑ - प॒त्ये । अ॒पाम् । ओष॑धीनाम् । गर्भ॑म् । धा॒ः । ऋ॒तस्य॑
। त्वा । व्यो॑म॒न इति॑ वि - ओ॒म॒ने । ऋ॒तस्य॑ । 11

TS 3.3.5.2

त्वा । वि॒भू॒म॒न इति॑ वि - भू॒म॒ने । ऋ॒तस्य॑ । त्वा । वि॒ध॒र्म॒ण इति॑ वि - ध॒र्म॒णे । ऋ॒तस्य॑ ।
त्वा । स॒त्याय॑ । ऋ॒तस्य॑ । त्वा । ज्योति॑षे । प्र॒जाप॑तिरिति॒ प्र॒जा - प॒तिः । वि॒राज॑मिति॒ वि
- राज॑म् । अ॒प॒श्यत् । तया॑ । भू॒तम् । च॒ । भ॒व्यम् । च॒ । अ॒सृज॑त् । ताम् । ऋ॒षि॒भ्य
इत्यृ॑षि॒ - भ्यः । त्रि॑रः । अ॒दुधा॑त् । ताम् । जु॒मद॑ग्निः । तप॑सा । अ॒प॒श्यत् । तया॑ । वै ।
सः । पृ॒श्नीन् । का॒मान् । अ॒सृज॑त् । तत् । पृ॒श्नीना॑म् । पृ॒श्नि॒त्वमि॑ति॒ पृ॒श्नि - त्वम् । यत् ।
पृ॒श्नयः॑ । गृ॒ह्यन्ते॑ । पृ॒श्नीन् । ए॒व । तैः । का॒मान् । यज॑मानः । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । वा॒युः ।

अ॒सि । प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः । 12

TS 3.3.5.3

नामं । इति॑ । आ॒ह । प्रा॒णापा॒नाविति॑ प्राण-अ॒पा॒नौ । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । चक्षुः॑ । अ॒सि ।
। श्रोत्रं॑ । नामं । इति॑ । आ॒ह । आ॒युः । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । रू॒पम् । अ॒सि ।
वर्णः॑ । नामं । इति॑ । आ॒ह । प्र॒जामिति॑ प्र - जा॒म् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । ऋ॒तम् ।
अ॒सि । स॒त्यम् । नामं । इति॑ । आ॒ह । क्ष॒त्रम् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । भू॒तम् । अ॒सि ।
। भ॒व्यम् । नामं । इति॑ । आ॒ह । प॒शवः॑ । वै । अ॒पाम् । ओष॑धीनाम् । गर्भः॑ । प॒शून् ।
। ए॒व । 13

TS 3.3.5.4

अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । ए॒तावत् । वै । पु॒रुष॑म् । प॒रितः॑ । तत् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे ।
ऋ॒तस्य॑ । त्वा । व्यो॑मन् इति॑ वि - ओ॒म॒ने । इति॑ । आ॒ह । इ॒यम् । वै । ऋ॒तस्य॑ ।
व्यो॑मेति॑ वि - ओ॒म् । इ॒माम् । ए॒व । अ॒भीति॑ । ज॒यति॑ । ऋ॒तस्य॑ । त्वा । वि॒भूम॑न् इति॑
वि-भू॑म॒ने । इति॑ । आ॒ह । अ॒न्तरि॑क्षम् । वै । ऋ॒तस्य॑ । वि॒भूमेति॑ वि - भू॒म् । अ॒न्तरि॑क्षम्
। ए॒व । अ॒भीति॑ । ज॒यति॑ । ऋ॒तस्य॑ । त्वा । वि॒धर्म॑ण इति॑ वि - ध॒र्म॒णे । इति॑ । आ॒ह ।
द्यौः । वै । ऋ॒तस्य॑ । वि॒धर्मेति॑ वि - ध॒र्म॒म् । दि॒वम् । ए॒व । अ॒भीति॑ । ज॒यति॑ । ऋ॒तस्य॑ । 14

TS 3.3.5.5

त्वा । स॒त्याय॑ । इति॑ । आ॒ह । दि॒शः । वै । ऋ॒तस्य॑ । स॒त्यम् । दि॒शः । ए॒व । अ॒भीति॑
। ज॒यति॑ । ऋ॒तस्य॑ । त्वा । ज्योति॑षे । इति॑ । आ॒ह । सु॒व॒र्ग इति॑ सु॒वः - गः । वै ।
लो॒कः । ऋ॒तस्य॑ । ज्योति॑ः । सु॒व॒र्गमिति॑ सु॒वः - गम् । ए॒व । लो॒कम् । अ॒भीति॑ । ज॒यति॑
। ए॒ताव॑न्तः । वै । दे॒वलो॒का इति॑ दे॒व - लो॒काः । तान् । ए॒व । अ॒भीति॑ । ज॒यति॑ । द॒शं
। स॒मिति॑ । प॒द्यन्ते॑ । द॒शाक्ष॑रेति॑ द॒श - अ॒क्षरा॑ । वि॒राडिति॑ वि - राट् । अ॒न्नम् । वि॒राडिति॑

वि - राट् । विराजीति वि - राजि । एव । अन्नाद्य इत्यन्न - अद्ये । प्रतीति । तिष्ठति ॥ 15

(व्योमन ऋतस्य - प्राणः - पशुनेव - विधर्म दिवमेवाभि जयत्यृतस्य - षट्त्वारिंशच्च) (A5)

TS 3.3.6.1

देवाः । वै । यत् । यज्ञेन । न । अवारुन्धतेत्येव - अरुन्धत । तत् । परैः । अवेति । अरुन्धत् । तत् । पराणाम् । पुरत्वमिति पर - त्वम् । यत् । परैः । गृह्यन्ते । यत् । एव । यज्ञेन । न । अवर्न्ध इत्यवर्न्धे । तस्य । अवर्न्ध्या इत्यवर्न्ध्या । यम् । प्रथमम् । गृह्णाति । इमम् । एव । तेन । लोकम् । अभीति । जयति । यम् । द्वितीयम् । अन्तरिक्षम् । तेन । यम् । तृतीयम् । अमुम् । एव । तेन । लोकम् । अभीति । जयति । यत् । एते । गृह्यन्ते । एषाम् । लोकानाम् । अभिजित्या इत्यभि - जित्यै । 16

TS 3.3.6.2

उत्तरेष्वित्युत् - तरेषु । अहः स्वित्यहः - सु । अमुतः । अर्वाञ्चः । गृह्यन्ते । अभिजित्येत्यभि-जित्यै । एव । इमान् । लोकान् । पुनः । इमम् । लोकम् । प्रत्यवरोहन्तीति प्रति - अवरोहन्ति । यत् । पूर्वेषु । अहः स्वित्यहः - सु । इतः । पराञ्चः । गृह्यन्ते । तस्मात् । इतः । पराञ्चः । इमे । लोकाः । यत् । उत्तरेष्वित्युत् - तरेषु । अहः स्वित्यहः - सु । अमुतः । अर्वाञ्चः । गृह्यन्ते । तस्मात् । अमुतः । अर्वाञ्चः । इमे । लोकाः । तस्मात् । अयातयाम् इत्ययात-याम् । लोकान् । मनुष्याः । उपेति । जीवन्ति । ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म - वादिनः । वदन्ति । कस्मात् । सत्यात् । अद्भ्य इत्यत् - भ्यः । ओषधयः । समिति । भवन्ति । ओषधयः । 17

TS 3.3.6.3

मनुष्याणाम् । अन्नम् । प्रजापतिमिति प्रजा - पतिम् । प्रजा इति प्र - जाः । अनु । प्रेति । जायन्ते । इति । परान् । अन्विति । इति । ब्रूयात् । यत् । गृह्णाति । अद्भ्य इत्यत् - भ्यः

। त्वा । ओषधीभ्य इत्योषधि - भ्यः । गृह्णामि । इति । तस्मात् । अद्भ्य इत्यत्-भ्यः । ओषधयः । समिति । भवन्ति । यत् । गृह्णाति । ओषधीभ्य इत्योषधि - भ्यः । त्वा । प्रजाभ्य इति प्र - जाभ्यः । गृह्णामि । इति । तस्मात् । ओषधयः । मनुष्याणाम् । अन्नम् । यत् । गृह्णाति । प्रजाभ्य इति प्र - जाभ्यः । त्वा । प्रजापतय इति प्रजा - पतये । गृह्णामि । इति । तस्मात् । प्रजापतिमिति प्रजा - पतिम् । प्रजा इति प्र - जाः । अनु । प्रेति । जायन्ते ॥ 18

(अभिजित्यै - भवन्त्योषधयो - ऽष्टा चत्वारिंशच्च) (A6)

TS 3.3.7.1

प्रजापतिरिति प्रजा - पतिः । देवासुरानिति देव - असुरान् । असृजत् । तत् । अन्विति । यज्ञः । असृज्यत् । यज्ञम् । छन्दांसि । ते । विष्वञ्च । वीति । अक्रामन् । सः । असुरान् । अन्विति । यज्ञः । अपेति । अक्रामत् । यज्ञम् । छन्दांसि । ते । देवाः । अमन्यन्त । अमी इति । वै । इदम् । अभूवन् । यत् । वयम् । स्मः । इति । ते । प्रजापतिमिति प्रजा-पतिम् । उपेति । अधावन् । सः । अब्रवीत् । प्रजापतिरिति प्रजा - पतिः । छन्दसाम् । वीर्यम् । आदायेत्या - दायं । तत् । वः । प्रेति । दास्यामि । इति । सः । छन्दसाम् । वीर्यम् । 19

TS 3.3.7.2

आदायेत्या-दायं । तत् । एभ्यः । प्रेति । अयच्छत् । तत् । अन्विति । छन्दांसि । अपेति । अक्रामन् । छन्दांसि । यज्ञः । ततः । देवाः । अभवन् । परेति । असुराः । यः । एवम् । छन्दसाम् । वीर्यम् । वेदं । एति । श्रावय । अस्तु । श्रौषट् । यजं । ये । यजामहे । वषट्कार इति वषट् - कारः । भवति । आत्मना । परेति । अस्य । भ्रातृव्यः । भवति । ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म - वादिनः । वदन्ति । कस्मै । कम् । अद्भ्युः । एति । श्रावयति । इति । छन्दसाम् । वीर्याय । इति । ब्रूयात् । एतत् । वै । 20

TS 3.3.7.3

छन्द॑साम् । वी॒र्यम् । ए॒ति । श्रा॒व॒य॒ । अस्तु॑ । श्रौष॑ट् । यज॑ । ये । यजा॑महे । व॒ष॒ट् । इति॑
वष॑ट् - का॒रः । यः । ए॒वम् । वेद॑ । स॒र्वी॒र्यै॑रिति॒ स - वी॒र्यैः॑ । ए॒व । छन्दो॑भिरिति॒ छन्दः॑ -
भिः । अ॒र्च॒ति । यत् । किम् । च॒ । अ॒र्च॒ति । यत् । इन्द्रः॑ । वृ॒त्रम् । अ॒ह॒न् । अ॒मे॒द्ध॒यम्
। तत् । यत् । यती॑न् । अ॒पाव॑प॒दित्य॑प - अ॒व॑पत् । अ॒मे॒द्ध॒यम् । तत् । अथ॑ । कस्मा॑त् ।
ऐन्द्रः॑ । य॒ज्ञः । ए॒ति । स॒स्था॑तो॒रिति॑ सं - स्था॑तोः । इति॑ । आ॒हुः । इन्द्र॑स्य । वै । ए॒षा
। य॒ज्ञिया॑ । त॒नूः । यत् । य॒ज्ञः । ताम् । ए॒व । तत् () । य॒ज॒न्ति॑ । यः । ए॒वम् ।
वेद॑ । उ॒पेति॑ । ए॒नम् । य॒ज्ञः । न॒म॒ति ॥ 21

(छन्द॑सां॒वी॒र्यं - वा - ए॒व त - दु॒ष्टौ च॑) (A7)

TS 3.3.8.1

आ॒यु॒र्दा इत्या॑युः - दाः । अ॒ग्ने । ह॒विषः॑ । जु॒षा॒णः । घृ॒तप्र॑तीक् इति॑ घृ॒त - प्र॑तीक्ः ।
घृ॒तयो॑निरिति॑ घृ॒त-यो॑निः । ए॒धि ॥ घृ॒तम् । पी॒त्वा । म॒धु । चा॒रुं । ग॒व्यम् । पि॒ता । इ॒व
। पु॒त्रम् । अ॒भीति॑ । र॒क्ष॒तात् । इ॒मम् ॥ ए॒ति । वृ॒श्च॒य॒ते । वै । ए॒तत् । यज॑मानः ।
अ॒ग्नि॒भ्या॒मित्य॑ग्नि - भ्या॒म् । यत् । ए॒न॒योः । शृ॒तकृ॑त्येति॑ शृ॒तं - कृ॑त्यं । अथ॑ । अ॒न्यत्र॑ ।
अ॒व॒भृ॒थमित्य॑व - भृ॒थम् । अ॒वैती॑त्यव - ए॒ति । आ॒यु॒र्दा इत्या॑युः - दाः । अ॒ग्ने । ह॒विषः॑ । जु॒षा॒णः
। इति॑ । अ॒व॒भृ॒थमित्य॑व - भृ॒थम् । अ॒वैष्य॑न्नित्य॑व-ए॒ष्यन् । जु॒हु॒यात् । आ॒हु॒त्येत्या॑ - हु॒त्या ।
ए॒व । ए॒नौ । श॒म॒य॒ति । न । आ॒र्तिम् । ए॒ति । ऋ॒च्छ॒ति । यज॑मानः । यत् । कु॒सी॒दम् ॥ 22

TS 3.3.8.2

अ॒प्र॑ती॒त्त॒मित्य॑प्र॒ति-इ॒त्तम् । म॒यि । येन॑ । य॒मस्य॑ । ब॒लि॒ना॑ । च॒रा॒मि ॥ इ॒ह । ए॒व । स॒न् ।
नि॒र॒व॒द॒य॒ इति॑ निः-अ॒व॒द॒ये । तत् । ए॒तत् । तत् । अ॒ग्ने । अ॒नु॒णः । भ॒वा॒मि ॥ वि॒श्व॒लो॒पेति॑
वि॒श्वं - लो॒प॒ । वि॒श्व॒दा॒वस्ये॑ति॑ वि॒श्व - दा॒वस्य॑ । त्वा॒ । आ॒स॒न् । जु॒हो॒मि । अ॒ग्धा॑दित्य॑ग्ध -

अत् । एकः । अहुतादित्यहुत - अत् । एकः । समसुनादिति समसन - अत् । एकः ॥ ते
 । नः । कृण्वन्तु । भेषजम् । सदः । सहः । वरेण्यम् ॥ अयम् । नः । नभसा । पुरः
 । सस्फान इति सं - स्फानः । अभीति । रक्षतु ॥ गृहाणाम् । असमर्त्या इत्यसं - ऋत्यै
 । बहवः । नः । गृहाः । असुन् ॥ सः । त्वम् । नः । 23

TS 3.3.8.3

नभसः । पते । ऊर्जम् । नः । धेहि । भद्रया ॥ पुनः । नः । नष्टम् । एति । कृधि ।
 पुनः । नः । रयिम् । एति । कृधि ॥ देव । सस्फानेति सं - स्फान । सहस्रपोषस्येति
 सहस्र - पोषस्य । ईशिषे । सः । नः । रास्व । अज्यानिम् । रायः । पोषम् । सुवीर्यमिति
 सु - वीर्यम् । सवत्सुरीणामिति सं - वत्सुरीणाम् । स्वस्तिम् ॥ अग्निः । वाव । यमः ।
 इयम् । यमी । कुसीदम् । वै । एतत् । यमस्य । यजमानः । एति । दुत्ते । यत् ।
 ओषधीभिरित्योषधि - भिः । वेदिम् । स्तृणति । यत् । अनुपौष्येत्यनुप - ओष्य । प्रयायादिति
 प्र - यायात् । ग्रीवबद्धमिति ग्रीव - बद्धम् । एनम् । 24

TS 3.3.8.4

अमुष्मिन् । लोके । नेनीयेरन् । यत् । कुसीदम् । अप्रतीतमित्यप्रति - इत्तम् । मयि ।
 इति । उपेति । ओषति । इह । एव । सन् । यमम् । कुसीदम् । निरवदायेति निः
 - अवदाय । अनृणः । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । एति । यदि । मिश्रम् । इव
 । चरेत् । अञ्जलिना । सक्तून् । प्रदाव्य इति प्र - दाव्ये । जुहुयात् । एषः । वै ।
 अग्निः । वैश्वानरः । यत् । प्रदाव्य इति प्र - दाव्यः । सः । एव । एनम् । स्वदुयति ।
 अह्नाम् । विधान्यामिति वि - धान्याम् । ऐकाष्टकायामित्येक - अष्टकायाम् । अपूपम् । चतुः
 शरावमिति चतुः - शरावम् । पत्त्वा । प्रातः । एतेन । कक्षम् । उपेति । ओषेत् । यदि । 25

TS 3.3.8.5

दहति । पुण्यसममिति पुण्य - समम् । भवति । यदि । न । दहति । पापसममिति पाप - समम् । एतेन । ह । स्म । वै । ऋषयः । पुरा । विज्ञानेनेति वि - ज्ञानेन । दीर्घसत्रमिति दीर्घ - सत्रम् । उपेति । यन्ति । यः । वै । उपद्रष्टारमित्युप - द्रष्टारम् । उपश्रोतारमित्युप - श्रोतारम् । अनुख्यातारमित्यनु - ख्यातारम् । विद्वान् । यजते । समिति । अमुष्मिन् । लोके । इष्टापूर्तेनेतीष्ट - पूर्तेन । गच्छते । अग्निः । वै । उपद्रष्टेत्युप-द्रष्टा । वायुः । उपश्रोतेत्युप - श्रोता । आदित्यः । अनुख्यातेत्यनु-ख्याता । तान् । यः । एवम् । विद्वान् । यजते । समिति । अमुष्मिन् । लोके । इष्टापूर्तेनेतीष्ट - पूर्तेन । गच्छते । अयम् । नः । नभसा । पुरः । 26

TS 3.3.8.6

इति । आह । अग्निः । वै । नभसा । पुरः । अग्निम् । एव । तत् । आह । एतत् । मे । गोपाय । इति । सः । त्वम् । नः । नभसः । पते । इति । आह । वायुः । वै । नभसः । पतिः । वायुम् । एव । तत् । आह । एतत् । मे । गोपाय । इति । देव । सःस्फानेति सं - स्फान् । इति । आह । असौ । वै । आदित्यः । देवः । सःस्फान् इति सं - स्फानः । आदित्यम् । एव । तत् । आह । एतत् । मे । गोपाय । इति () ॥ 27

(कुसीदं - त्वं न - एन - मोषेद्यदि - पुर - आदित्यमेव तदाहैतन्मे गोपायेति) (A8)

TS 3.3.9.1

एतम् । युवानम् । परीति । वः । दुदामि । तेन । क्रीडन्तीः । चरत । प्रियेण ॥ मा । नः । शास । जनुषाँ । सुभागा इति सु - भागाः । रायः । पोषेण । समिति । इषा । मदेम् ॥ नमः । महिम्ने । उत । चक्षुषे । ते । मरुताम् । पितुः । तत् । अहम् । गृणामि ॥ अन्विति । मन्यस्व । सुयजेति सु-यजाँ । यजाम् । जुष्टम् । देवानांम् । इदम् । अस्तु । हव्यम् ॥ देवानांम् । एषः । उपनाह इत्युप - नाहः । आसीत् । अपाम् । गर्भः । ओषधीषु । न्यक्त इति नि - अक्तः ॥ सोमस्य । द्रप्सम् । अवृणीत । पूषा । 28

TS 3.3.9.2

बृहन् । अद्रिः । अभवत् । तत् । एषाम् ॥ पिता । वृत्सानाम् । पतिः । अघ्नियानाम् ।
 अथो इति । पिता । महताम् । गर्गराणाम् ॥ वृत्सः । जरायु । प्रतिधुगिति प्रति - धुक् ।
 पीयूषः । अमिक्षा । मस्तु । घृतम् । अस्य । रेतः ॥ त्वाम् । गावः । अवृणत । राज्याय
 । त्वाम् । हवन्त । मरुतः । स्वर्का इति सु - अर्काः ॥ वर्ष्मन् । क्षत्रस्य । ककुभि ।
 शिश्रियाणः । ततः । नः । उग्रः । वीति । भज । वसूनि ॥ व्यृद्धेनेति वि - ऋद्धेन । वै
 । एषः । पशुना । यजते । यस्य । एतानि । न । क्रियन्ते । एषः () । ह । तु । वै
 । समृद्धेनेति सं - ऋद्धेन । यजते । यस्य । एतानि । क्रियन्ते ॥ 29

(पूषा - क्रियन्ते एषो - ऽष्टौ च) (A9)

TS 3.3.10.1

सूर्यः । देवः । दिविषद्भ्य इति दिविषत् - भ्यः । धाता । क्षत्राय । वायुः । प्रजाभ्य इति प्र -
 जाभ्यः ॥ बृहस्पतिः । त्वा । प्रजापतय इति प्रजा-पतये । ज्योतिष्मतीम् । जुहोतु ॥ यस्याः ।
 ते । हरितः । गर्भः । अथो इति । योनिः । हिरण्ययी ॥ अङ्गानि । अहुता । यस्यै । ताम् ।
 देवैः । समिति । अजीगमम् ॥ एति । वर्तन । वर्तय । नीति । निवर्तनेति नि - वर्तन । वर्तय
 । इन्द्र । नर्दुबुद ॥ भूम्याः । चतस्रः । प्रदिश इति प्र - दिशः । ताभिः । एति । वर्तय ।
 पुनः ॥ वीति । ते । भिनद्धि । तकरीम् । वीति । योनिम् । वीति । ग्वीन्यौ ॥ वीति । 30

TS 3.3.10.2

मातरम् । च । पुत्रम् । च । वीति । गर्भम् । च । जरायु । च ॥ बहिः । ते । अस्तु ।
 बाल । इति ॥ उरुद्रप्स इत्युरु - द्रप्सः । विश्वरूप इति विश्व - रूपः । इन्दुः । पवमानः ।
 धीरः । आनञ्ज । गर्भम् ॥ एकपदीत्येक - पदी । द्विपदीति द्वि- पदी । त्रिपदीति त्रि - पदी ।

चतु॑ष्पदीति॑ चतुः - प॒दी । पञ्च॑पदीति॑ पञ्च-प॒दी । षट्पदीति॑ षट् - प॒दी । सप्त॑पदीति॑ सप्त - प॒दी । अ॒ष्टापदीत्य॑ष्टा-प॒दी । भुव॑ना । अ॒न्विति॑ । प्र॒थता॑म् । स्वाहा॑ ॥ म॒ही । द्यौः । पृथि॑वी । च । नः । इ॒मम् । य॒ज्ञम् । मि॒मिक्ष॑ता॒म् ॥ पि॒पृता॑म् । नः । भरी॑मभिरिति॑ भरी॑म - भिः ॥ 31

(ग॒वि॒न्यौ वि - चतु॑श्चत्वारि॑शच्च) (A10)

TS 3.3.11.1

इ॒दम् । वा॒म् । आ॒स्ये॑ । ह॒विः । प्रि॒यम् । इ॒न्द्रा॒बृह॑स्प॒ती इती॑न्द्रा-बृह॑स्प॒ती ॥ उ॒क्थ॑म् । म॒दः । च । श॒स्य॑ते ॥ अ॒यम् । वा॒म् । परी॑ति । सि॒च्य॑ते । सोमः॑ । इ॒न्द्रा॒बृह॑स्प॒ती इती॑न्द्रा-बृह॑स्प॒ती ॥ चारुः॑ । म॒दाय॑ । पी॒तयै॑ ॥ अ॒स्मे इति॑ । इ॒न्द्रा॒बृह॑स्प॒ती इती॑न्द्रा - बृह॑स्प॒ती । र॒यिम् । ध॒त्तम् । श॒त॒ग्वि॒न॒मि॒ति॑ शत - ग्वि॒न॒म् ॥ अ॒श्वा॒व॒न्त॒मि॒त्य॒श्च॑ - व॒न्त॒म् । स॒ह॒स्रि॒ण॒म् ॥ बृह॑स्प॒तिः । नः । परी॑ति । पा॒तु । प॒श्चात् । उ॒त । उ॒त्तर॑स्मा॒दित्यु॑त् - त॒र॒स्मात् । अध॑रात् । अ॒घा॒यो॒रि॒त्य॒घ॑ - योः ॥ इ॒न्द्रः । पु॒रस्ता॑त् । उ॒त । म॒द्भ्य॑तः । नः । स॒खा । स॒खि॒भ्य॑ इति॑ स॒खि॒ - भ्यः । वरि॑वः । कृ॒णो॒तु ॥ वी॑ति । ते । वि॒ष्वक् । वा॒त॒जू॒ता॒स॒ इति॑ वा॒त॒ - जू॒ता॒सः । अ॒ग्ने । भा॒मा॒सः । 32

TS 3.3.11.2

शु॒चे । शु॒च॑यः । च॒र॒न्ति ॥ तु॒वि॒म्र॒क्षा॒स॒ इति॑ तु॒वि - म्र॒क्षा॒सः । दि॒व्याः । न॒व॒ग्वाः । व॒ना । व॒न॒न्ति । धृ॒ष॒ता । रु॒ज॒न्तः ॥ त्वा॒म् । अ॒ग्ने । मा॒नु॒षीः । ई॒ड॒ते । वि॒शः । हो॒त्रा॒वि॒दु॒मि॒ति॑ हो॒त्रा - वि॒द॒म् । वि॒वि॒चि॒मि॒ति॑ वि॒-वि॒चि॒म् । र॒त्न॒धा॒त॒म॒मि॒ति॑ र॒त्न - धा॒त॒म॒म् ॥ गु॒हा । स॒न्त॒म् । सु॒भ॒गे॒ति॑ सु - भ॒ग । वि॒श्व॒द॒र॒श॒त॒मि॒ति॑ वि॒श्व॒-द॒र॒श॒त॒म् । तु॒वि॒ष्म॒ण॒स॒म् । सु॒य॒ज॒मि॒ति॑ सु - य॒ज॒म् । घृ॒त॒श्रि॒य॒मि॒ति॑ घृ॒त - श्रि॒य॒म् ॥ धा॒ता । दु॒दा॒तु । नः । र॒यिम् । ई॒शा॒नः । ज॒ग॑तः । प॒तिः ॥ सः । नः । पू॒र्णे॒न॑ । वा॒व॒न॒त् ॥ धा॒ता । प्र॒जा॒या॒ इति॑ प्र - ज॒याः । उ॒त । रा॒यः । ई॒शे । धा॒ता । इ॒दम् । वि॒श्व॒म् । भु॒व॑नम् । ज॒जा॒न॒ ॥ धा॒ता । पु॒त्र॒म् । य॒ज॑मा॒नाय॑ । दा॒ता॑ । 33

TS 3.3.11.3

तस्मै॑ । उ॒ । ह॒व्यम् । घृत॑व॒दिति॑ घृत॑-व॒त् । वि॒धेम॑ ॥ धा॒ता । ददा॑तु । नः॑ । र॒यिम् । प्राची॑म् । जी॒वातु॑म् । अक्षि॑ताम् ॥ व॒यम् । दे॒वस्य॑ । धी॒महि॑ । सु॒म॒तिमि॑ति॒ सु - म॒तिम् । स॒त्यरा॑धस॒ इति॑ स॒त्य - रा॒धसः॑ ॥ धा॒ता । ददा॑तु । दा॒शुषे॑ । वसू॑नि । प्र॒जाका॑मा॒येति॑ प्र॒जा - का॒माय॑ । मी॒ढुषे॑ । दुरो॑ण इति॑ दुः-ओ॒ने ॥ तस्मै॑ । दे॒वाः । अ॒मृताः॑ । स॒मिति॑ । व्य॒यन्ता॑म् । वि॒श्वे । दे॒वासः॑ । अ॒दि॒तिः । स॒जोषा॑ इति॑ स - जोषाः॑ ॥ अ॒न्विति॑ । नः॑ । अ॒द्य । अनु॑मतिरि॒त्यनु॑ - म॒तिः । य॒ज्ञम् । दे॒वेषु॑ । म॒न्यता॑म् ॥ अ॒ग्निः । च॒ । ह॒व्यवा॑ह॒न इति॑ ह॒व्य - वा॑ह॒नः । भव॑ताम् । दा॒शुषे॑ । म॒यः ॥ अ॒न्विति॑ । इत् । अनु॑म॒त इत्य॑नु - म॒ते । त्वम् । 34

TS 3.3.11.4

म॒न्यासै॑ । शम् । च॒ । नः॑ । कृ॒धि ॥ क्र॒त्वै । दक्षा॑य । नः॑ । हि॒नु । प्रेति॑ । नः॑ । आ॒यू॒षि । ता॒रि॒षः ॥ अ॒न्विति॑ । म॒न्यता॑म् । अनु॑म॒न्यमा॑नेत्य॒नु - म॒न्यमा॑ना । प्र॒जाव॑न्त॒मिति॑ प्र॒जा - व॑न्त॒म् । र॒यिम् । अक्षी॑यमाणम् ॥ तस्यै॑ । व॒यम् । हेड॑सि । मा । अपी॑ति॒ । भूम॑ । सा । नः॑ । दे॒वी । सु॒हवे॑ति॒ सु - हवा॑ । शर्म॑ । य॒च्छतु॑ ॥ यस्या॑म् । इ॒दम् । प्र॒दिशी॑ति॒ प्र - दि॑शि॒ । यत् । वि॒रोच॑त॒ इति॑ वि - रोच॑ते । अनु॑मतिमि॒त्यनु॑ - म॒तिम् । प्रती॑ति॒ । भूष॑न्ति । आ॒यवः॑ ॥ यस्याः॑ । उ॒प॒स्थ इत्यु॑प - स्थः॑ । उ॒रु । अ॒न्तरि॑क्षम् । सा । नः॑ । दे॒वी । सु॒हवे॑ति॒ सु - हवा॑ । शर्म॑ । य॒च्छतु॑ ॥ 35

TS 3.3.11.5

रा॒काम् । अ॒हम् । सु॒हवा॑मि॒ति सु - हवा॑म् । सु॒ष्टुती॑ति॒ सु-स्तु॑ती । हु॒वे । शृ॒णोतु॑ । नः॑ । सु॒भगे॑ति॒ सु - भगा॑ । बोध॑तु । त्मना॑ ॥ सी॒व्यतु॑ । अपः॑ । सू॒च्या । अ॒च्छिद्य॑मानया । ददा॑तु । वी॒रम् । श॒तदा॑यमि॒ति श॒त - दा॑यम् । उ॒क्थ्य॑म् ॥ याः । ते । रा॒के । सु॒म॒तय॑ इति॑ सु - म॒तयः॑ । सु॒पेश॑स॒ इति॑ सु - पेश॑सः । याभिः॑ । ददा॑सि । दा॒शुषे॑ । वसू॑नि ॥ ताभिः॑ । नः॑ । अ॒द्य । सु॒मना॑ इति॑ सु - मनाः॑ । उ॒पाग॑हीत्यु॒प - आग॑हि । स॒हस्र॑पोषमि॒ति सह॑स्र - पो॒षम्

। सु॒भ॒ग॒ इति॑ सु - भ॒गे । ररा॑णा ॥ सिनी॑वालि । या । सु॒पा॒णिरिति॑ सु - पा॒णिः ॥ कु॒हूम्
। अ॒हम् । सु॒भ॒गा॒मिति॑ सु - भ॒गा॑म् । वि॒द्व॒नाप॑स॒मिति॑ वि॒द्व॒न - अ॒प॒सम् । अ॒स्मिन् । य॒ज्ञे
। सु॒ह॒वा॒मिति॑ सु - ह॒वा॑म् । जो॒ह॒वी॒मि ॥ सा । नः । द॒दा॒तु । श्र॒व॑णम् () । पि॒त॒ृणा॑म् ।
तस्याः॑ । ते । दे॒वि । ह॒वि॒षा॑ । वि॒धे॒म् ॥ कु॒हूः । दे॒वा॒ना॑म् । अ॒मृ॒त॑स्य । प॒त्नी॑ । ह॒व्या॑ ।
नः । अ॒स्य । ह॒वि॒षः॑ । चि॒क्रे॒तु ॥ स॒मिति॑ । दा॒शु॒षे॑ । कि॒र॒तु । भूरि॑ । वा॒मम् । रा॒यः ।
पो॒षे॑म् । चि॒कि॒तु॒षे॑ । द॒धा॒तु ॥ 36

(भामा॑सो - दा॒ता - त्व - म॒न्तरि॑क्षः सा नो दे॒वी सु॒ह॒वा शर्म॑ यच्छतु - श्र॒व॑णं - चतु॑र्विंशतिश्च)
(A11)

praSna korvai with starting padams of 1 to 11 anuvAkams :-

(अ॒ग्ने ते॒ज॒स्विन् - वा॒यु - र्वस॑वस्त् - वै॒त॒द्वा अ॒पां - वा॒युर॑सि प्रा॒णो नाम॑ - दे॒वा वै य॒द्य॒ज्ञेन॑ -
प्र॒जाप॑ति दे॒वासुरा॑ - ना॒यु॒र्दा - ए॒तं यु॒वा॒नः - सू॒र्यो दे॒व - इ॒दं वा॑ - मे॒का॒दश॑)

korvai with starting padams of 1, 11, 21 series of pa jCAtis :-

(अ॒ग्ने ते॒ज॒स्विन् - वा॒युर॑सि - छ॒न्द॑सां वी॒र्यं॑ - मा॒तर॑ञ्च - ष॒ट्त्रिं॑शत्)

first and last padam of Third praSnam of kANDam 3 :-

(अ॒ग्ने ते॒ज॒स्विः - श्चि॒कि॒तु॒षे द॑धातु)

॥ हरिः॑ ॐ ॥ ॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां तृतीयकाण्डे तृतीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

3.3.1 AppEndix

3.3.11.5 - सिनीवालि > 1, या सुपाणिः > 2

सिनीवालि पृथुष्टुके या देवानामसि स्वसा ।

जुषस्व हव्य माहुतं प्रजां देवि दिदिद्धि नः ॥

या सुपाणिः स्वङ्गुरिः सुषूमा बहुसूवरी ।

तस्यै विश्पत्न्यै हविः सिनीवालयै जुहोतन ॥

(Appearing in TS- 3.1.11.4)